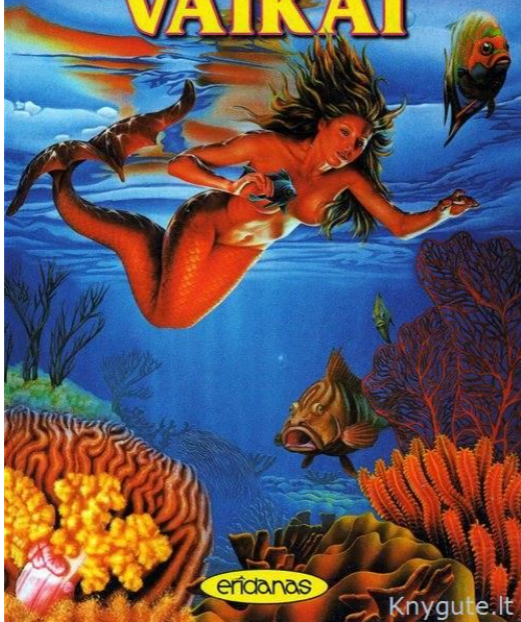

F

Pasaulinės fantastikos Aukso fondas

96

Poul Anderson JŪRŲ VALDOVO VAIKAI

eridas

Knygute.lt

Poul Anderson

JŪRŲ VALDOVO VAIKAI

Fantastinis romanas

Gūdūs viduramžiai. Iškelusi auksinį
kryžių per Europą pergalingai
žygiuoja krikščionybė, o
pagoniškasis magijos pasaulis
negailestingai deginamas
inkvizicijos laužuose, naikinamas
šveitriais kalavijais bei siaubingais
prakeikimais. Septyni jauni jūrų
vandeniai, sugrižę į povandeninę
savo tėvo pilį, pamato ją
sugriautą, prakeiktą, išniekintą.
Tuomet ir prasideda jų stebuklinga
bei tragiška epinė kelionė po visą
Europą...

Iš anglų kalbos vertė ANITA KAPOČIŪTĖ
Serija "Pasaulinės fantastikos Aukso fondas"
96 tomas. Serija įkurta 1990 m.

Poul Anderson - THE MERMAN'S CHILDREN
New York, Tor books, 1985

Copyright © by Poul Anderson, 1979

Cover art Copyright © by Barclay Shaw, 1996

Vertimas į lietuvių kalbą ©, leidykla "Eridanas", 1998

Elektroninė versija © Knygute.lt, 2016

PROLOGAS

Dalmatijoje kalnai siekia patį pajūrį. Mažiau kaip per lygą nuo jūros kranto didelės kalvos šlaituose abipus Krkos upės įsikūręs Šibeniko miestas, į rytus nuo jo dangų remia snieguotos viršūnės. Čionai upė išsilieja į platų duburį; toliau, tekėdama į jūrą, srovė susiaurėja. Aukštupyje, kriokliu išsiliejusi iš ežero, kurį maitina jos bei kitų upokšnių vandenys, upė šniokščia per slenksčius.

Tais laikais, kai mažametis Karlas Robertas Anžujietis buvo karūnuotas Chorvatijos ir Vengrijos karaliumi, Krkos krioklius supo kone vien neįžengiamos laukinės girios. Ežero pakrantėse taip pat ošė gūdūs miškai. Jie buvo iškirsti tiktai prie Krkos upės žiočių - čionai jau seniai plytėjo ariamos dirvos. Dar kiek pakilęs prieš srovę, maždaug toje vietoje, kur į Krką įteka Čikolos upelis, rastum Skradino kaimą: valstiečių trobos spietėsi aplink vietinio valdovo, župano, pilį.

Vis dėlto net tvirtos pilies sienos nepajėgė apsaugoti nuo laukinės gamtos. Naktimis čia

girdėjai staugiant vilkus, dienomis - lojant šakalus. Elniai ar šernai neretai nuniokodavo pasėlius, kartais galėjai išvysti šmėstelint ragų vainiku pasipuošusį briedį ar galiūną stumbrą. Neaprėpiamose giriose netrūko ir paslaptinių būtybių: tankumynuose klaidžiojo Girinis, ežero gelmėse tūnojo Vandenis, o pastaruoju metu žmonės ėmė kuždėtis netgi apie viliją.

Ivanas Subičius, Skradino županas, ne itin domėjosi tais gandais, kuriais tikėjo jo pavaldiniai. Jis buvo tvirtas ir ryžtingas vyras, bet drauge ir teisingas. Didysis banas Pavelas buvo artimas jo giminaitis, taigi Ivanas Subičius žinojo apie šalis, plytinčias už jo valdų. Mažai to, ne vienerius metus jis praleido svetimuose kraštuose ir beveik visą tą laiką kariavo. Taip užsigrūdino jo kūnas ir siela, prisiminimui liko randai.

Vyresnysis župano sūnus Michajlo irgi nemažai nebijojo girių vaiduoklių. Vaikystėje girdėtos legendos seniai išrūko jaunuoliui iš galvos. Mokėsi jis Šibeniko abatijoje, o po to keliavo po šurmulingus, judrius Zadaro bei Splito uostus, o kartą, perplaukęs siaurą jūros ruožą, aplankė Italiją. Michajlo svajojo apie šlovę bei turtus, troško išstrūkti iš to monotoniško pasaulio, kuriame praleido vaikystę. Tėvo padeda-

mas, jis buvo priimtas į bano Pavelo Subičiaus, karaliaus vietininko, svitą.

Vis dėlto jaunuolis tebebuvo prisirišęs prie gimtųjų vietų ir dažnai lankydavosi Skradine. Ten jis garsėjo linksmu būdu; buvo geraširdis, nors ir ne itin protingas. Jis praskaidrindavo kaimelio gyvenimą tolimų kraštų įspūdžiais, dainomis bei vaizdingais pasakojimais.

Vieną ankstyvą vasaros rytą Michajlo išjojo iš pilies ir patraukė medžioklėn. Jį lydėjo pustuzinis bičiulių. Trys iš jų buvo bano asmens sargybiniai bei patarnautojai, drauge su Michajlo atvykę iš Šibeniko. Mat krašte tuo metu buvo ramu: nebegrėsė venecijiečių užpuolimai, o tarp vietinių genčių įsivyravo taika. Paskutiniajam šių vietų plėšikui Ivanas Subičius nukirto galvą dar prieš keletą metų. Vis dėlto nedaugelis vyrų ryždavosi tolimesnei kelionei, o moterys išvis nediršo kelti kojos į miškus. Kartu su Michajlo išjojo ir jaunesnysis jo brolis Luką bei pora laisvųjų valstiečių - juodu turėjo rodyti kelią ir patarnauti. Iš paskos bėgo ruja medžioklinių šunų.

Šauniai atrodė raitelių būrelis. Michajlo drabužiai buvo pasiūti pagal paskutinę Vakarų madą. Jis vilkėjo žalią liemenę ir glaudžiai aptemptas kelnes, ryškiai geltonus marškinius,

šilku pamuštą apsiaustą su gobtuvu. Ilgas rusvas garbanas dengė plačiabrylė skrybėlė, veidas buvo švariai nuskustas. Retkarčiais jaunuolio rankoje supliaukšėdavo rimbas, kad žirgas nesumanytų išdykauti. Michajlo sėdėjo balne tarsi augte suaugęs su savo ristūnu. Jo palydovai buvo apsirėdę taip pat prabangiai, už nugarų saulės spinduliuose blykčiojo strėlių antgaliai. Luką vilkėjo paprastesniais valstietiškais drabužiais: tunika ir ilgu, kelius siekiančiu apsiaustu bei languotomis kelnėmis. Tačiau jo apdarai buvo pasiūti iš geresnės medžiagos, kraštai ir rankovės puošti dailesniais siuviniais. Jo kūgio formos skrybėlė be brylių buvo pamušta sabalo kailiu, valstiečiai gi tenkinosi triušių kailiukais. Visi trys buvo ginkluoti nedideliais lankais ir milžiniškais medžiokliniais peiliais, kuriais galima įveikti netgi lokį.

Žirgų kanopos kaukšėjo gatvėmis. Išjojęs iš miestelio, būrelis keliukais nušuoliavo pirmyn. Priešingai nei įprasta frankams, chorvatų didikai gerbdavo savo pavaldinių triūsą. Jeigu Michajlo būtų nušuoliavęs tiesiog per švelnia žaluma apsipyliusius valstiečių pasėlius, jam būtų smarkiai kliuvę nuo tėvo. Vis dėlto jodamas pro ganyklas, jis neiškentė džiaugsmingai nepūstelėjęs medžioklės rago. Išgąsdinti ver-

šeliai pasklido į visas puses, bet lankas juosianti tvora neleido jiems išsibėgioti.

Pagaliau medžiokliai pasiekė girią. Čia buvo pilna žvėrių pėdsakų. Miške augo ąžuolai ir bukmedžiai, aukštai stiebėsi galingi kamienai, dangų slėpė susipynusių šakų stogas, šnarėjo lapai, žemę buvo nukloję šešėliai - tik kur ne kur pro tankią lają prasiskverbė auksiniai saulės spinduliai. Retkarčiais tolumoje suulbėdavo paukštis, bet čiulbesys tuojau pat ištirpdavo visa apgaubusioje tyloje. Oras buvo šiltas, svaiginantis miško aromatas niekuo nepriminė namų ar tvartų kvapo.

Šunys kažką užuodė ir patrako skalyti.

Per kelias valandas medžioklių grobiu tapo elnias, vilkas bei pora barsukų. Tiesa, šerne, kurią jie buvo užspeitę, sugebėjo pasprukti, bet tai nesugadino nuotaikos. Pasiekę ežerą, jie pabaidė gulbių pulką. Paskui paukščius tuoj pat nuskriejo spiečius strėlių, ir trys gulbės šlumštelėjo žemėn. Medžiokliai nutarė, kad laikas traukti namo.

Bet nutiko tai, kam Dievo buvo lemta nutikti.

Ežero pakrantėje, vos per šimtą jardų nuo medžioklių būrelio, pasirodė nuostabus elnias. Vėlyvo pavakario saulėje auksu suspindo

melsvų šešėlių nuklotas jo kailis - iš tikrųjų gyvulys buvo visiškai baltas. Ūgiu jis beveik prilygo briedžiui. Regis, didingi jo ragai buvo susipynę su dangų remiančio medžio šakomis.

- Viešpatie aukščiausias! - pašokdamas ant kojų sušuko Michajlo.

Pora strėlių prašvilpė pro šalį nė nekliudžiusios elnio, kuris, regis, lūkuriavo, kol vyrai užšoks ant žirgų. Tuomet jis pasileido šuoliais. Vis dėlto gyvulys nelindo į tankius brūzgynus, kur arkliai negalėtų prasibrauti. Jis bėgo miško takeliais, baltas kailis blykčiojo prietemoje. Šūkaudami medžiokliai vaikėsi elnią - bet veltui, jis vedžiojo persekiotojus už nosies, viliodamas juos tai į kalną, tai pakalnėn, pirmyn atgal, ratu - niekas nė nepastebėjo atslenkančios nakties. Pūtavo suplukę žirgai, skalikai lekavo vos atgaudami kvapą, kai pagaliau medžiokliai vėl išniro į ežero pakrantę.

Pro didingų medžių kamienus lygiame vandens paviršiuje blykčiojo atšvaitai. Saulė jau buvo nusileidusi, tik žalžganai geltona pašvaistė tvieskė gilioje žydrynėje vakarų pusėje. Rytuose dangus nusidažė purpuru. Greitai temo, žiebėsi žvaigždės. Plačiomis juostomis telkėsi rūkas. Aukštybėse sušmėžavo šikšnosparniai. Darėsi šalta. Visa nugrimzdo gūdžioje

tyloje.

Didingas karūnuotas gyvulys suvirpėjo tarsi rūko skraistė - ir išnyko.

Michajlo nusikeikė. Luką ėmė žegnotis, pas-
kui jį ir bano dvariškiai. Abu valstiečiai šoko iš
balnų ir puolė ant kelių. Nusitraukę kepures,
jie ėmė garsiai melstis.

- Mus įviliojo į spąstus... - sumurmėjo vyres-
nysis valstietis, vardu Sisko. - Bet kas? Kam?

- Dėl Dievo meilės, nešdinkimės iš čia, -
meldė jo bičiulis Draža.

- Ne, palaukit, - sukaupęs drąsą, papriešta-
ravo Michajlo. - Reikia leisti žirgams atsikvėp-
ti. Mes juos pribaisim, jei tuojau pat vėl lei-
simės į kelią. Jūs patys tą suprantate.

- Ar tu... ar tu ketini praleisti čia visą naktį? -
išspaudė Luką.

- Tik valandą ar dvi. Kol patekėjęs mėnuo
nušvies mums kelią, - atsiliepė Michajlo.

Vienas jo palydovų nužvelgė gyvsidabriu
švytintį gilaus ežero paviršių bei kitame krante
dunksančią tamsią girią.

- Pone, krikščionims čia ne vieta, - papriešta-
ravo jis. - Čionai apstu klajojančių senųjų tikė-
jimų dievybių. Ne elnią mes medžiojame. Tai
tebuvo vėjo gūsis, ir jis nuskriejo ten, kur vė-

jas ir tegali nuskrieti. Kodėl?

- Ką? Ir tai kalba miestietis? - pašaipiai vyp-
telėjo Michajlo. - Mus apgavo mūsų pačių jus-
lės - ir viskas. Nieko keista, kai mes tokie pa-
vargę.

Tirštėjančioje prieblandoje jis nužvelgė visų
veidus.

- Nėra žemėje tokios kertelės, - vėl prašneko
jis, - kuri būtų ne vieta krikščioniui, jei tiktai jo
tikėjimas tvirtas. Pasimelskime, paprašykime
mūsų šventuosius užtarimo. Ir tuomet jokios
piktosios jėgos nebegalės mums pakenkti.

Šiek tiek padrąsinti, nulipo žemėn ir tie, ku-
rie lig šiol vis dar sėdėjo balnuose. Visi drauge
pasimeldė, tuomet nubalnojo žirgus ir ėmėsi
drobės skiautėmis valyti garuojančius gyvu-
lius. Sutemos vis tirštėjo, žiebėsi dar daugiau
žvaigždžių.

Tylą sudrumstė Michajlo juokas:

- Na, matote? Nėra ko baimintis.

- Iš tiesų, baimintis visiškai nereikia, - sus-
kambo švelnus mergaitės balsas. - Ar čia tikrai
tu, mano brangiausias?

Michajlo staigiai atsigręžė ir išvydo kalbėju-
siją. Nors slepiami šešėlių jo draugai buvo
virtę neaiškiais pavidalais, merginą jis matė

beveik visai aiškiai. Išnirusi iš tankaus nendryno, jinais stabtelėjo pakrantėje. Sidabro blyškumo buvo nuogas jos kūnas ir palaidi plaukai, didžiulės akys švytėjo. Ji žengė artyn, išskėtusi rankas.

- Jėzau, Marija, pasigailėk mūsų! - sudejavo Draža Michajlo už nugaros. - Juk tai vilija!

- Michajlo, - tyliai pašaukė ji. - Michajlo, atleisk man. Aš taip stengiuosi prisiminti. Aš iš tiesų stengiuosi.

Sutelkęs jėgas, jis ištvėrė nepajudėjęs iš vietos ir, gaubiamas sutemų, liko stovėti pažliugusioje pakrantėje.

- Kas tu? - paklausė jis; širdis pašėlusiai daužėsi. - Ko tu iš manęs nori?

- Vilija, - drebančiu balsu išspaudė Sisko. - Demonas. Vaiduoklis. Melskimės, vyrai, melskimės, kad ji išnyktų! Antraip ji įtrauks mus į savo vandens pragarą!

Michajlo persižegnojo jausdamas, kaip virpa keliai, ir, stovėdamas tiesiog priešais paslaptinę būtybę, išbėrė:

- Vardan Dievo Tėvo ir Sūnaus ir Šventosios Dvasios...

Jis nesuspėjo užbaigti: "prasmek skradžiai, nelaboji!" Jinais jau buvo taip arti, kad jaunuolis

aiškiai įžiūrėjo švelnius jos veido bruožus.

- Michajlo... - meldė ji. - Ar čia iš tiesų tu? Atleisk, jei skaudinu tave, Michajlo...

- NADA! - sukliko jis.

Būtybė stabtelėjo.

- Ar aš buvau Nada? - paklausė ji ir nustebusi kilstelėjo antakius.

- Taip, atrodo, aš buvau Nada, - po valandėlės tęsė ji. - O tu, be abejonės, buvai Michajlo... - Jinai nusišypsojo. - Taip, žinoma. Tu esi Michajlo. Ir aš prisišaukiau tave čionai, tiesa. Michajlo, brangusis.

Jaunuolis garsiai suriko, atšoko ir apsisukęs nukūrė kiek įkerta. Visi jo palydovai kas kur nėrė jam iš paskos į tamsą. Persigandę arkliai pasileido šuoliais.

Kuomet nutilo triukšmas, vilija Nada viena tebestovėjo toje pačioje vietoje. Sužibo dar daugiau žvaigždžių. Užgeso paskutiniai žaros atšvaitai, bet dangus vakaruose vis dar blausiai švytėjo. Šių neryškių šviesų atspindžiai mirgėjo tamsiame ežero paviršiuje, nutvieksdami ir viliją, kol iš jos beliko liaunas šešėlis, blyškus raibuliavimas, ašarų spindesys.

- Michajlo... - ištarė ji. - Prašau tave...

Ir tuojau pat ji viską užmiršo, nusijuokė ir

nupleveno į mišką.

Medžiokliai parsirado namo kiekvienas atskirai, bet visi sveiki ir gyvi. Sisko ir Draža nenuilsdami porino apie viską, kas jiems nutiko, ir žmonės ėmė dar labiau vengti laukinių girių. Michajlo gi nenorėjo apie tai kalbėti ir pasakė ne daugiau, nei privalėjo pasakyti. Netrukus visi pastebėjo, kaip jis pasikeitęs - vaikino linksmumo nebeliko nė žymės. Beveik visą laiką jis tūnojo užsidaręs su pilies kapelionu, o vėliau, išvykęs į Šibeniką, nuolat lankėsi pas savo nuodėmklausį. Kitais metais jis įstojo į vienuolyną, kas anaipol nesužavėjo jo tėvo župano....